

УДК 821.162.1

Єршов Володимир

(Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка)

**ГЕРМЕНЕВТИЧНА АКТУАЛІЗАЦІЯ
КОНВОЛЮТНОГО ПРИНЦИПУ МЕМУАРИЗАЦІЇ.
"СПОГАДИ МИНУЛИХ ЛІТ" ЄВСТАХІЯ ІВАНОВСЬКОГО**

У статті проаналізовано художні особливості мемуаризації за конволютним принципом як засіб підвищення інтелектуалізації тексту у "Спогадах минулих літ" Є.Івановського.

Творчість Євстахія Іванівського (Eustachy Iwanowski, 1813 Халаїмгородок Бердичівського повіту, тепер Городківка Андрушівського р-ну Житомирської обл. – 7 липня 1903, Білопілля, тепер Козятинський р-н Вінницької обл. У с. Городківка біля костюлу св. Клари зберігся кам'яний знак з написом: "Eustachy-Antoni Heleniusz Iwanowski ostatni herbu "Łodzia" † 24. VI. 1903 r. w Chałaimgrodku przez lat 90; Літературні псевдоніми Є.Івановського: Helleniusz Eu..., Helenijusz Eu..., Helleniusz Eustachy) стоїть дещо окремо у літературному процесі польськомовної літератури Правобережної України. Талановитий і дуже працьовитий письменник-мемуарист уособлює собою тонкого й ретельного збирача-зберігача історії Правобережної України, але й разом – спостережливого самітника, що жив життям анакрета у своєму маєтку над річкою Гуйвою. Навчання у Кременецькому ліцеї, яке почав у 1825 році, було перерване листопадним повстанням і наступною ліквідацією славнозвісного дітища Т.Чацького. Є.Івановський повернувся до рідного краю, займався господарством, робив перші спроби у літературній творчості. Потім були справи по облаштуванню резиденції, турботи про селян [1] і трагічне кохання [2]. Він колекціонує історичні документи, працює у приватних архівах, ретельно збирає, переписує, систематизує особисті листи, метрики, грамоти, а в подальшому видає і коментує їх у своїх мемуарах.

Є. Івановський вів досить усамітнений спосіб життя. У його характері науковці виділяли головним чином такі риси, як "обережний" [3: 169] або "праведний" [4: 335]. Ми практично не бачимо його у вирії суспільних подій, про нього майже не писали сучасники, його оточення було досить обмеженим. Особистість письменника вдало прихована навіть у власних мемуарах, де автора тексту практично не видно, а його життєве кредо впізнається лише за магістральною тенденцією всього комплексу праць мемуариста. Ім'я Є.Івановського знаходимо серед відвідувачів олександрівського маєтку Міхала Грабовського (1804 – 1863) [4: 296], видатного польського критика і талановитого

© Єршов Володимир, 2007

письменника. Близьким другом був Александр Кароль Гроза (1807 – 1875), поет, письменник, драматург, мемуарист і громадський діяч, який майже п'ять останніх років свого життя прожив у домі Є.Івановського у Халаїмгородку. Відомо, що він приятелював з Едвардом Руліковським (1825 – 1900) [5: 178], вченим-істориком Правобережжя, з яким активно обмінювався історичними відомостями.

Творчий доробок письменника-мемуариста вражає епічною широтою історичного простору: починаючи від занепаду Речі Посполитої, масштабними картинами розвитку Правобережної України у першій половині століття XIX і болісним відходом у минуле колись могутньої і великої польської культури у другій половині століття XIX. Мемуари Є.Івановського позначені, за влучним терміном Р.Кирчіва, "полоноцентристською тенденційністю" [6: 30], і якщо визначити цей процес у мотто, то характеристика творчого методу письменника виглядала б так: це персоніфікована трагедія патріархально-аристократичного Правобережжя. Простір і час його мемуаристичних творів не мають кордонів, відомості щодо людей, про яких він пише, – безмежні. Здається, що не було на Волині, Київщині чи Поділлі особистості чи події, про що б, або яку б не знав Євстахій Івановський, які не знайшли б свого пристрасного й усебічного осмислення на сторінках його ґрунтовних мемуарів.

Бібліографія творів письменника досить об'ємна. Його перу належать "Матір Божа на Ясній горі Ченстоховській. Королева польської корони. Спогади з паломництва, здійсненого 1848 року" ("Matka Boska na Jasnej Gorze Częstochowskiej. Krolowa Korony Polskiej. Pamiątka z pielgrzymki odbytej w r. 1848". Paryż, 1852), "Історична відомість про ксьондзів ордену василіан в Умані" ("Wiadomość historyczna o Zgromadzeniu XX Bazylianow w Humaniu". "Czas", 1857), "Народні спогади" ("Wspomnienia narodowe". Paryż, 1861), "Розповіді про польську державу" ("Rozmowy o polskiej koronie". 2 t. Krakow, 1873), "Спогади минулих літ" ("Wspomnienia lat minionych". Krakow. T. 1. 1876; T. 2. 1882), "Нариси польської історії Речі Посполитої" ("Wizerunki Rzpltej Polskiej". 2 t. Krakow, 1891), "Польські мемуари з різних часів" ("Pamiętki polskie z różnych czasów". 2 t. Krakow, 1882), "Листки, принесені вихором із України до Кракова" ("Listki wichrem do Krakowa z Ukrainy przyniesione". 3 t. Krakow, 1900 – 1903), "Польські спогади давніх часів і пізніших" ("Wspomnienia polskich czasow dawnych i różniejszych". 2 t. Krakow, 1894).

Однак ставлення до спогадів Є.Івановського сьогодні не завжди однозначне. У наукову літературу потрапляють навіть звинувачення у псевдонаукових публікаціях мемуариста [5: 178]. Річ у тім, що творчість халаїмгородківця – це використання і цитування багатого історичного

матеріалу, як правило, з приватних архівів, з однієї сторони, а з іншої, – могутня і чітка ідейно-художня їх спрямованість і яскраво виражена тенденційність, і, як наслідок, за необхідністю редагування. Встановити більш-менш виразну межу між досить плинними сторонами такого підходу сьогодні, очевидно, вже не вдасться. Значне місце у мемуарах посідають усні або інші історично-суб'єктивні документи епохи, побудовані за конституцією гавенди. На можливість такого поєднання жанрів вперше вказав професор В.Гнатюк (див.: Гнатюк В. Очерки из истории польского романтизма. Развитие и крушение одного романтического течения. Дис. ... доктора филолог. наук. [Б.м.и.] 1937. – 677 с. – С. 38. Машинопис). Іноді на рівні підсвідомого відчувається авторське упереджене втручання у деякі вставні конструкції, як це ми спостерігаємо, наприклад, у мемуарах А.Грози, які автор "цитуює" у своїх власних спогадах. На систематизацію та подання матеріалу також сильно впливали релігійні погляди письменника, а в деяких місцях помітно проступає сакральне ставлення до минулого Речі Посполитої.

Дійсно, твори Є.Івановського характеризує конволютна¹ композиція, дискретне розміщення вставних текстів, іноді "невмотивовані" причинно-наслідкові зв'язки подій, багатоголоса нарація, тенденційність у викладенні фактів та їх інтерпретації, але у підсумку – читач проникається глибокою довірою до комплексу текстів, отримує естетичну насолоду від прочитаного й відчуває його аксіологічну значимість. "Конфлікт", що склався у суспільному функціонуванні та сприйнятті мемуарів Є.Івановського, належить до групи, так би мовити, вічних і лежить у площині умов комунікаційної конвенції – низки впізнавальних для обох сторін (автор ↔ читач) ознак тексту.

Автор, започатковуючи і впроваджуючи особистий художній код, власну систему принципів організації мемуаристичного тексту, може йти добре відомими й випробуваними шляхами (Я.Д. Охотський "Pamiętniki"; Ю.І. Крашевський "Pamiętniki nieznanego"; Г.Олізар "Pamiętniki. 1798 – 1865", Н.Олізар "Pamiętniki kasztelana" та "Pamiętniki oryginała"; Е.М. Галлі "Pamiętniki. 1816 – 1893"; Т.Бобровський "Pamiętnik mojego życia", Е.Фелінська "Pamiętniki z życia", ін.), а також запроваджуючи новації, які можуть викликати подвійну реакцію: сприйняття ↔ не сприйняття. В останньому випадку твір ніби замирає на деякий час, чекаючи своєї затребуваності. Так відбулось і з мемуарами Є.Івановського. Реципієнт (читач), жадаючи перевірити мемуари волинянина світською (прийнятою, легалізованою, офіційною, etc.) історією, переконується у праві на існування історії легендарної, міфологічної або навіть усної (світсько-салонно-фольклорної,

¹ Конволют (від лат. convolutes – сплетений) – збірник, укладений із різноманітних самостійних документів.

гавендової), що у підсумку породжує те, що П.В. Білоус назвав конфліктом висловлювання [7: 35], який відбувається при зіткненні двох типів традиції.

Художні особливості спогадів халаїмгородківця яскраво індивідуальні й самобутні. Творчість досить талановитого й працьовитого мемуариста не вкладається у прийняті рамки того чи іншого мемуаристично-щоденникового жанру. Письменник створив свій особистий наратив бачення сьогодення і минувшини. У його творах відсутня така важлива дійова особа, як сам автор зі всім комплексом характерних для нього рис художнього образу. Мемуари письменника дають лише досить примарну можливість відтворити чи накреслити основний абрис портрету самого Є.Івановського. Мемуарист майстерно заховав все особисте, що могло б так чи інакше висвітлити його симпатії чи антипатії, і зробив це, треба визнати, вдало. Мемуари письменника наближаються за засобами нарації до монументальної свідомості літописця чи хронографіста, або до гавендзяжа, мають композицію конволюта або, за сучасним поняттям, "збірника документів", упорядником яких виступає Є.Івановський.

Кожен сюжет за конволюотною композицією "Спогадів минулих літ" Є.Івановського має відмінну назву, структуру і нарацію. Так "Кореспонденції і портрети" складаються, як вітраж, із самодостатніх композиційно-закінчених персоніфікованих сюжетів. Розділ відкриває розповідь про видатного вченого та драматурга Алойзи Фелінського (1771 – 1820), якій передує мотивація (доказовість) у переконливості наступних повідомлень: автор повідомляє, де і за яких обставин до нього потрапили листи видатного волинянина. Це досить поширений прийом підсилення "достовірності" повідомлення, який сягає ще літописних часів. Є.Івановський рясно цитує особисту кореспонденцію директора Кременецького ліцею, належно розставляючи лапки, сумлінно наводить дати, місце написання, словом все, що може й мусить підсилити їх автентичність [8: т. 1: 170 – 173]. Тому наступна композиційна вставка – досить відверті й відверто приватні листи Варфоломія Гіжицького¹ волинського губернського маршалка (1814 – 1815), у подальшому – губернатора (1816 – 1824), до Елігія

¹ Гіжицький Варфоломій Каєтанович (бл. 1770 – 1827) – генерал російських військ, Волинський губернатор, закінчив піярський пансіон у Варшаві, за часів Катерини II служив полковником драгунського полку на Волині, Павла I – у Грузії полковником гусарського полку, Олександра I – генерал-майор під Аустерліцем, на Волині володів маєтком Молочки, де жив після відставки й помер. Є відомості, що В.Гіжицький писав мемуари. В.Гіжицький – герой ряду мемуарних творів волинян, серед яких: Olizar G. Pamiętniki. – Lwow, 1892. Andrzejowski A. Ramoty starego Detiuka o Wołyni. – Wilno, 1821. Konopacki Sz. Pamiętniki. – T. – Warszawa, 1899. Ochocki J.D. Pamiętniki. – Warszawa, 1882.

Піотровського і до уповноваженого у справах Волині у Петербурзі Леона Залеського [8: т. 1: 175 – 196] з особистими розгорнутими коментарями [8: т. 1, 173 – 175, 178, 180 – 181, 185, 187, 188, 189 – 190, 192 – 193, 194], виглядають вже як цілісний і закінчений документ епохи. Але достовірність усього епістолярію має підкріпити (довести) лист дружини губернатора Людвіки Гіжицької, що концептуально завершує сюжет спогадів про Волинського губернатора [8: т. 1: 196 – 197].

Листи В.Гіжицького у варіанті публікації Є.Івановського – це бездоганний, з погляду самовиправдання, текст, що межує як зі сповідальністю, так і власне з мемуаристичністю [9: 211 – 212]. Логічні композиційно закінчені сюжети, глибоке знання логіки подій на Волині, обставин, людей, підклимових ігор, нарешті, яскрава й вишукана мова – все репрезентує губернатора (уточнимо: за подачею Є.Івановського) тільки з позитивної сторони. До таких висновків наполегливо підштовхує сам автор "Спогадів минулих літ" у дещо дидактично-моралістичному стилі: "Гіжицький був найкращим поляком, справжнім польським шляхтичем, російська урядова служба, військова і цивільна, не змінила ні на йоту шляхетської польської натури; він дав нам приклад твердої долі і як при цьому ставитися до випадків, можна служити і мати вище навіть урядового положення, бути завжди щирим поляком, корисним земляком і підвищувати хвалу Богу. Не ордени йому марились, а косяол Милосердя. На важкому шляху життя, як зірка, ця набожна думка йому світила. Бог її благословив і впровадив до втілення". Після чого мемуарист у властивій йому манері переходить до доказів викладених фактів: "Косьюл і кляштор були побудовані. Сестри милосердя отримали Вільськ. Скільки ж там хворих, скільки ж підкидьків було утримано, скільки сиріт, бідних панночок, хлопчиків, які на кошти сестер отримували публічну освіту у школах. Таке милосердя і порятунок було справою Варфоломія Гіжицького" [8: т. 1: 194]. Честь, вітчизна і віра, які були обов'язковими атрибутами героя польської літератури минулих часів [10: 6], майже без змін відобразились у мемуарах Є.Івановського.

Спогади про "Філіпа Платера" [8: т. 1: 197 – 207] – наступна художня подія мемуарів Є.Івановського, присвячені також яскравому та впливовому волинському діячу [11]. Філіп Платер (1784 – 1838) – два роки вчився у Віленському університеті, з 1808 р. член волинської судово-едукативної комісії, з 1813 р. – візитатор шкіл Волинської, Подільської губерній, у 1816 – 1820 рр. – віце-губернатор Волинської губернії. Член дубенської масонської ложі до 1820 р. З 1821 – жив в Одесі. Ф.Платер – герой ряду мемуарних творів волинян.

Розповідь, як і попередня, насичена густими цитуваннями, наприклад, висловлювань Т. Чацького про Ф. Платера, загальною характеристикою віце-губернатора, аналізом його суспільної діяльності. Як це стало вже традиційним для мемуаристичного стилю Є. Івановського, автор цитує уривки з епістолярію Ф. Платера, надає особисті коментарі, серед яких, наприклад, такі: "Філіп Платер, крім Чацького, нікого не любив, неприємним був для всіх. Його ідкі жарти ображали, а він у цьому находив задоволення, мав справжні обивательські почуття, шану до публічного добра й наук, горів у виконанні намірів Чацького. Ці почуття негативно впливали на його сприйняття, у розв'язанні публічних проблем загорався, говорив швидко, переконливо, ясно і з великою силою" [8: т. 1: 198]. Далі у тексті мемуарів ідуть такі самодостатні блоки: "Князь Димитр Четвертинський" [8: т. 1: 207 – 222], "Владислав Божидар Подгорецький" [8: т. 1, 222 – 224], "Костянтин Піотровський" [8: т. 1: 224 – 239], "Леон Залеський, майор польських військ" [8: т. 1: 239 – 262], "Антон Пауша" [8: т. 1: 262 – 294], "Фелікс Харленський" і ряд інших, побудованих та об'єднаних конволотною схемою.

Підсумовуючи художні особливості "персоніфікованої" частини мемуарів Є. Івановського, слід наголосити на своєрідній, притаманній авторові манері кореспондування мемуаристичного матеріалу, яка утворює тріадну комбінацію: теза – приклад – висновок, витоки якої сягають ще дидактики езуїтів. У виборі персонажів, побудові їхньої долі і обставин, де вони могли б найбільш виразно розкритись, автор створює свою концепцію людини і, не приховуючи, протистойть іншій. Він також прагне об'єктивності в характеристиці своїх героїв, що знаходить відображення в оцінці образів з точки зору "повного" комплексу аналізів індивідуальних рис – як позитивних, так і негативних. Однак автор не залишає таку характеристику на "відкритій ноті" і досить впевнено підштовхує читача до висновків, які мають співпасти з думкою самого автора. Серед опорних точок співпадіння значущими є перш за все такі риси особистості, як глибока релігійність, служіння рідній землі, шляхетність і польськість.

Важливою іншою конволотною особливістю мемуарів Є. Івановського у групуванні тексту є, так би мовити, "блочна" структура, яка межує із закінченою композицією окремого історичного дослідження, але має суто мемуаристичну (особистісну) протооснову. Так, наприклад, "Декілька зауважень про масонські ложі" [8: т. 1: 137 – 166] – являють собою розгорнуту розповідь та аналіз становлення й діяльності масонських лож у Російській імперії, починаючи від петербурзької та варшавської до житомирських, із детальним описом залежних від них відділень, адміністративних сесій, уживаної мови,

переліком членів, їх характеристики, роду занять і соціального положення, etc, etc, etc.

Мемуарист використовує таблиці, списки, підрахунки як стильовий прийом своєї контамінації художнього і науково-документального тексту. Все це за способом подачі матеріалу з одного боку, межує з ґрунтовним історичним дослідженням. З другого, – мемуарам притаманний могутній заміс власних нерегламентованих оцінок діяльності конкретних значимих осіб, що і визначає конволют Є.Івановського як приватний жанр, який "передбачає суверенні приватні (окремі) інтереси і наміри організаційно не закріплених дійових осіб; кожен із персонажів зосереджений на особі важливому для його екзистування поточному моменті приватної (не обов'язково для публічного життя) історії" [12: 4]. Так, говорячи, наприклад, про Г.Ржевуського, мемуарист творить амбівалентну парадигму образу автора "Спогадів пана Северина Соплиці": "Генріх, граф Ржевуський, у душі католицькому й Речі Посполитої обраний, видатний письменник, одночасно член декількох масонських лож і учень французьких енциклопедистів. Його найвищі здібності та духовні опори не були зіпсовані, від чого завжди впливи лож масонських невід'ємні і до чого шляхетного чоловіка приводили; це все бачимо в Генріху Ржевуському. Розум мав не посполитий, письменницький талант найвищий, дотепність, відоме ім'я, а разом з цим усім сила негативна нейтралізувала ті дари, які морально витратились, не побудили у земляків ушанування, популярності й поваги, яку народний письменник повинен мати. Що значать найвидатніші обдарування, наука, красномовство, талант письменника, коли чоловік проти бога повстане, один раз до бунту розв'язаного проти нього примкне, а потім ціле життя своє буде нещасним. У що сьогодні перетворились старожитні польські дома? Не було заколоту, як у Речі Посполитій, для їх знищення; саме через власні гріхи, впливи зіпсованого духу століття, все впало. Спосіб життя тих колись святих родів є свідченням найбільшого нещастя. Важка доля їх відрізняється від долі вітчизни. Дома, які ще недавно світилися, ніби раптово знищені" [8: т. 1: 162 – 163].

У нараціях про діяльність масонства загалом, а водночас у розповіді про видатного письменника зокрема, відчувається однозначне й тотальне несприйняття масонства та духу "зіпсованого століття", яке, на думку автора, негативно вплинуло на сучасність. Невипадково, узагальнюючи розділ, Є.Івановський називає багато конкретних прізвищ волинян, даючи їм невітшну характеристику: "люди здібні, благородні, покликані для покращення своєї провінції, шкода, що не уникли вони впливів пропаганди масонської і духу століття XVIII, були б корисні суспільству, більше б ще відзначились, і самі були б щасливі"

[8: т.1: 166]. Поєднання мемуаристичного нарису про масонство з імплантованими історичними матеріалами, художнього портрету з вкрапленнями суб'єктивно-текстових ремінісценцій усе це в сукупності надає мемуарам Є.Івановського нових рецепційних якостей конволюту, що стало жанровою новацією свого часу.

Другий том "Спогадів минулих літ" вміщує цікаві з погляду композиційної самодостатності різноманітні тематичні блоки: "Дубенські контракти 1776 р." [8: т. 2: 253 – 267], "Жежелів біля Махновки" [8: т. 2: 423 – 432], "Безтурботні" [8: т. 2: 433 – 454], "Житомиряни" [8: т. 2: 455 – 467], "Антон Павша" [8: т. 2: 476 – 583] та інші, які лежать у площині монументальної мемуаристики, коли самого автора наче не видно у подіях, він намагається заховатись за розповіддю від третьої особи, а його постійна присутність виступає лише у розстановці акцентів і прикінцевих коментарях.

Високий аксіологічний рівень у мемуаристиці халаїмгородківця займає роль особистості, яка розглядається автором у континуумі дій і наслідків. Спогади про минулі літа, за логікою Є.Івановського, необхідно вважати суцільним і правдивим збірником документів епохи. Думка, яка сьогодні не викликає сумнівів [13], у той час була безперечною новацією волинянина. У творах Є.Івановського, на відміну, наприклад, від іншої традиційної мемуаристики свого часу, зовсім відсутні зовнішні прикмети руху або пересувань, читач не знайде описів інтер'єру чи природи, морально-етичних сумнівів іпохондричного змісту, виправдань чи особистих пояснень. Автор навмисно відводить читача від сенсуального сприйняття тексту, надаючи перевагу інтелектуальному.

Мемуари Е. Івановського репрезентують собою новий піджанровий різновид мемуаристично-щоденникового жанру – конволютний, який увібрив у себе, крім художньої, досягнення інших "паралельних" різновидів творчої діяльності митця – історичної, філософської, літературознавчої, белетристичної, публіцистичної, дидактичної, нарешті, політичної, на широке функціонування якої у романтизмі вказує Д.Наливайко [14: 13], з високим ступенем направленої сугестивності. Підсумовуючи аксіологічний репертуар надбань мемуариста, слід звернути увагу на його виняткове вміння, застосовуючи різні форми й засоби подачі матеріалу (голоси), передавати "запах, смак і колір" епохи, власне ті особливості, які стали найбільш "вибагливими" для деяких інших мемуаристів, що поспішали передавати лише події, фактаж або себе в історії.

Список використаних джерел і літератури

1. Lipkowski L. *Moje wspomnienia. 1849 – 1912.* – Krakow, 1913. – S. 149 – 150. Бовуа Д. *Битва за землю в Україні. 1863 – 1914. Поляки в соціо-етнічних конфліктах.* – К.: Критика, 1998. – 198 с.
2. Савицький І. *Останнє серце з роду Лодзя. Євстахій Іванівський. 1813 – 1903 // Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем.* – № 8. – Житомир, 2002. – С. 77. Савицький І. *Ім'я, забуте в Україні: Євстахій Іванівський (за документами та свідченнями "усної історії" // Архіви України.* – № 4. – 2005. – С. 175. Савицький І.Л. *Забуті імена: Євстахій Іванівський (1813 – 1903) // Вісник (Літературні студії) Київського міжнародного університету.* – Вип. 7. – К., 2005. – С. 424 – 434.
3. Aftanazy R. *Materiały do dziejów rezydencji.* – Т. XI А. – Warszawa, 1993. – 720 с.
4. Michała Grabowskiego *listy literackie / Wydał A.Bar.* – Krakow, 1934. – 452 с.
5. *Polski słownik biograficzny.* – Т. X. – Wrocław-Warszawa-Krakow, 1962.
6. Кирчів Р. *"Українська школа" польського романтизму в контексті міжнаціональних фольклорно-літературних взаємин // Романтизм: між Україною та Польщею. Київські полоністичні студії: Зб. наук. праць / За ред. Р.Радишевського.* – Т. V. – К., 2003.
7. Білоус П. *Давньоукраїнська література і фольклор: проблема художнього коду // Слово і час.* – № 12. – 2002.
8. Helenijusz Eu. *Wspomnienia lat minionych.* – Т. 1. – Krakow, 1876; – Т. 2. – Krakow, 1882.
9. Сучкова Л. *Термінологічні визначення мемуаристики в польському та українському літературознавстві // Терміносистеми сучасного літературознавства: досвід розробки і проблеми: Науковий семінар / За ред. Р.Гром'яка.* – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2006.
10. Radyszewsky R. *Wstęp // Rokosłański Parnas. Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku. Część II / Opracował R.Radyszewsky.* – Krakow: PAN, 1998. – 416 с.
11. Kaczkowski K. *1808 – 1831. Wspomnienia z papierów pozostałych po śp. K.Kaczkowskiego, generał sztabekarzu wojsk polskich.* – Lwow, 1876. – S. 1 – 68. Drewecki J. *Pamiętniki 1772 –1852.* – Krakow, 1891. – S. 248, 316. Olizar G. *Pamiętniki.* – Lwow, 1892. – S. 42 – 46. Chajkowski M. *Pamiętniki. Sadyka-Paszy.* – Lwow, 1898. – S. 19. Rolle M. *Ateny wołyńskie.* – Lwow, 1898. – S. 273 – 275.
12. Кодак М. *Жанр у часопросторових вимірах: до генології літературної класики // Слово і час.* – № 5. – 2003. – С. 3 – 9.
13. Порівняй: "Те, що оповідь про минуле є вибірковою і неповною, не означає, що вона неправдива" (Перкінс Д. *Чи можлива історія літератури.* – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2005. – С. 33); "Важливою ознакою такої літератури (мемуаристика, художня біографія, письменницька публіцистика – В.Є.) є авторське осмислення певних суспільно політичних подій та явищ, або життєвого шляху реальної історичної особи, або важливої для життя народу проблеми, здійснене за законами художньої творчості із

залученням справжніх документів свого часу, глибоким співвіднесенням власного духовного досвіду автора із внутрішнім світом героїв, соціальною і психологічною природою їх вчинків" (Галич О.А. Термінологія сучасної документалістики // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Вип. 26. – Житомир: Редакційно-видавничий відділ ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – С. 47).

14. Наливайко Д. Література в системі мистецтв як галузь порівняльного літературознавства // Слово і час. – № 5. – 2003. – С.10 – 18.

Wolodymyr Jerszow. Germeneutyczna aktualizacja konwolutnego pryncypu memuaryzacji "Wspomnienia z przeszłości Eustachiego Iwanowskiego."

W artykule dokonano artystycznej analizy niezwyklej memuaryzacji według konwalutnych zasad środka podnoszącego intelektualizację tekstu we "Wspomnieniach lat minionych" E. Iwanowskiego.

Volodymyr Ershov. Germeneutive Actualization of the Convolute Principle of Memorization.

The article analyses the artistic peculiarities of memorization in accordance with the convolute principle as a means of increasing of the text intellectualization in "Recollection of the Past Years" by E. Ivanovsky.